

USCA POST

ORGAAN VAN DE STUDIEGROEP USA-CANADA • GERIJD 10 JAN. 1970

Red. A. van Hulst
Archipel 41-08
8224 HS LELYSTAD

November 1982

Nummer 11

(VOOR- EN VROEGE (EO) POSTSTUKKEN VAN CANADA)

Op 11.12.1980 werd bij een bekend veilinghuis in Toronto de beroemde kollektie voor-filatelistische brieven uit de kollektie De Volpi geveild. De opbrengst van deze brieven was evenredig aan de ouderdom, historische waarde en de kwaliteit der respektievelijke stukken.

Deze unieke posthistorische gebeurtenis is een goede gelegenheid om eens iets te melden over de Canadese voor-filatelie van de periode, die feitelijk eindigt in 1851, met de introductie van de eerste Canadese postzegels.

(Dit artikel is geruime tijd in de "wachmap" blijven liggen. Red.)

Hoewel van dit onderwerp vrij veel bekend is kan men stellen dat het, althans in Europa, een nog wat verwaarloosd gebied is.

Toch zijn er zeer aardige en interessante brieven te verkrijgen, voor slechts een fractie van de prijs, die in de katalogi wordt genoemd voor de meeste oude zegels.

De oudste nog bekende Canadese brief werd verzonden op 28 juli 1678, van Quebec naar Ville Marie. In die jaren was Canada, zo-

als bekend, Frans gebied, en werd de post door koeriers meegenomen van de ene plaats naar de andere. De vroegste vermelding van een geregelde postdienst dateert van 1705, waarbij de postkoeriers per kano langs rivieren voeren, bij gebrek aan wegen over het land.

De Franse periode eindigde in 1760 en werd, na een korte tijd van militair postvervoer, in 1763 gevolgd door de Britse onder auspiciën van het General Post Office in Londen.

In augustus 1763 vroeg en kreeg Hugh Finlay toestemming om de postdiensten in Canada te beheren, en de vroegste nog bekende brief, waarop frankeergegevens zijn aangebracht, dateert van 1764 en werd verzonden van Montreal naar Quebec, met - in handschrift - "M 3" = (Montreal, 3 pennyweight), en "10" (pence currency = 9 pence sterling). Reeds in 1765 werden de z.g. rechtlijn stempels Quebec en Montreal geïntroduceerd, beide zowel met als zonder datum.

Later volgden Three Rivers, Halifax (N.S.) en St. John (N.B.). Van de meeste van deze rechtlijn stempels zijn meerdere typen bekend. Zij bleven in gebruik tot circa 1829. Omstreeks de eeuwwisseling kwamen ook ronde stempels van Quebec en Halifax in zwang, soms met een Bishop-mark als middengedeelte.

Al de tot nu toe besproken stempels zijn nogal vrij zeldzaam, moeilijk te verkrijgen, en - uiteraard - prijzig.

Vanaf ca 1800 verschenen er andere postmerken, die door hun veelvuldig en soms langdurig gebruik (tot ± 1870) ook nu nog tamelijk dikwijls worden gevonden op oude brieven en dokumenten.

Het meest bekende is het stempel "PAID", in rood of in zwart aangebracht. Ook komen er

de z.g. enkele ring stempels "PAID 3^d", "PAID 5", en de charmante krulcijfers 3 en andere op voor, in vele variaties.
VOOR AFBEELDINGEN ZIE PAGINA'S 205 EN 206.

Hierbij moet worden opgemerkt, dat stempels in rood gewoonlijk gebruikt werden op stukken, waarvoor de port tevoren was betaald en in zwart als de geadresseerde nog moest betalen.

Een interessant gebied wordt gevormd door een aantal speciale handstempels, die vrij regelmatig op oude brieven worden aangetroffen. Enkele daarvan zullen we hieronder bespreken.

1. MONEY LETTER

Dit is eigenlijk een voorloper van het handstempel "Registered". Het stempel "Money letter" werd gebruikt van ± 1841 - 1855 en duidde erop, dat de brief geld bevatte.

Deze brieven werden met speciale zorg omringd ende geadresseerde moest voor de ontvangst tekenen.

2. REGISTERED

Dit stempel, in een 30-tal verschillende lettertypen, werd gebruikt voor aangetekende stukken, van 1855 tot in 1875, toen de bekende speciale zegels van 2, 5 en 8 cent werden ingevoerd. Soms vinden wij stempel en zegel zelfs op één brief.

3. MORE - TO - PAY

De voorloper van de strafportzegels. Dit handstempel kwam in gebruik in 1843 en werd successievelijk vervangen door het stempel "UNPAID", al of niet met het cijfer "7".

4. TOO LATE

In een 7tal verschillende types in rood of in zwart, gebruikt op brieven, die te laat waren aangeboden om die dag nog met de postdienst te worden meegenomen; gebruikt van 1839 tot 1868.

5. WAY

Een stempel, aangebracht op poststukken die onderweg aan postbodes werden meegegeven. Dit stempeltje was al heel vroeg in gebruik namelijk vanaf 1799 en bleef dat tot ca 1870.

6. FORWARDED

Van 1837 tot 1867 op stukken, die moesten worden nagezonden aan de geadresseerde. Dit handstempel komt echter weinig voor, evenals het handstempel "MISSENT".

7. ADVERTISED, NOT CALLED FOR

In verschillende types. De voorloper van het Dead Letter Office. Evenals in de U.S.A. was het in Canada wettelijk verplicht om een onbestelbare brief, b.v. in een plaatselijk blad, te adverteren.

Na enige tijd werd het stuk, indien niet afgehaald, aan de afzender teruggestuurd.

Bij de AFBEELDINGEN op de pagina's 205-206:

1. Montreal rechte lijn
2. Quebec rond, met Bishop middenstuk
3. PAID
4. Rondstempel PAID 3^d
5. Krulcijfer
6. Money letter (zie punt 1)
7. Registered (zie punt 2)
8. More to pay (zie punt 3)
9. Too late (zie punt 4)
10. Way (zie punt 5)
11. Forwarded (zie punt 6)
12. Not called for (zie punt 7)

G.G. COHEN

(DE PENCE POSTZEGELS VAN CANADA 1851-1859)

Met een Besluit van de Kroonraad van 12 december 1850 verleende Koningin Victoria de Provincie Canada het recht, zelf zijn postdienst te beheren.

Vóór die tijd regelde het Britse Ministerie

van Posterijen in Londen de zaken voor alle Noord-Amerikaanse Provincies, maar het had verzuimd voor postzegels te zorgen. Er waren enkel handstempels met het simpele woord PAID (betaald), die hetzelfde doel dienden.

Het briefporto hing af van de afstand en het gewicht per half ounce = 14,15 gram.

Het verschuldigde porto werd met rode inkt op het poststuk geschreven als het vooruit was voldaan, en met zwarte inkt wanneer de ontvanger het moest betalen.

De transatlantiese post werd in grote mate vervoerd met Britse schepen die op New York of Boston voeren. Hierbij moest een oplossing worden gevonden voor de moeilijkheid, dat de tarieven in verschillende valuta's waren gesteld. Voor een gefrankeerde brief was het tarief per $\frac{1}{2}$ ounce één halfpenny sterling, het equivalent van $\frac{1}{4}$ Canadese penny, en beide bedragen moesten met rode inkt op de adreskant van de enveloppe worden vermeld. Op een ongefrankeerde brief moest "1/2 Stg" (= 1 shilling 2 pence sterling) in zwart worden geschreven. Op zulke brieven staat soms ook het porto in Canadees geld, maar dat was niet verplicht.

Canadese schepen voeren op de lijn Quebec/Halifax - Groot Brittannië in de zomer, of van Portland in de winter, en voor brieven over deze routes gold een lager tarief van 1/1 Cy (1 shilling 1 penny Canadees) voor gefrankeerde, resp. 1 1/2 stg voor ongefrankeerde brieven.

Canada wenste postzegels in te voeren en het nieuwe Post Departement wendde zich tot de firma Rawdon, Wright, Hatch & Edson in New York, de drukkers van de Amerikaanse postzegels. Er werd besloten dat er aanvankelijk

maar drie waarden nodig zouden zijn, om de meeste normale tarieven mee te kunnen betalen:

3 pence per $\frac{1}{2}$ ounce voor het binnenland, dus voor de provincies New Brunswick, Nova Scotia en Prins Edward Eiland.

6 pence per $\frac{1}{2}$ ounce naar de U.S.A. en voor dubbele binnenlandse brieven, en

12 pence per $\frac{1}{2}$ ounce naar Newfoundland en naar Brits West Indië met Britse schepen.

Men koos de waarde aanduiding "twelve pence" om verwarring te voorkomen met "1/- Stg" = 1 shilling sterling (eveneens 12 pence).

De afbeelding op de 3d zegel was die van de gewone bever, in een oranje-rode kleur.

Voor de 6d koos men het hoofd van de Prins-Gemaal Albert naar een tekening van W. Drummond, in een violette kleur. Op de 12d kwam het Chalonportret van Koningin Victoria in zwart.

In april 1850 graveerde de drukkerij de patronen en maakte zij de transfer-rollen en de platen. De 3d-zegels werden op 23 april uitgegeven, de 6d en 12d volgden in mei.

De zegels werden gedrukt volgens een diepdrukprocédé dat was uitgevonden door Jacob Perkins, één van de oorspronkelijke firmanten. Het voordeel van dit procédé werd een paar jaar later duidelijk toen dezelfde ontwerpen op nieuwe platen werden overgebracht, voor andere waarden.

Aangezien de transferrol met de hand op de gewenste plaats werd ingesteld traden soms dubbele in-drukken op de platen op, en er is dan ook een aantal "re-entries", zichtbare nieuwe inzettingen van de transferrol, te verzamelen.

Het papier voor deze zegels werd eveneens met de hand gemaakt, door de Ivy Papierfabriek te Chester, Pa. De eerste papiersoorten toonden verschillen in dikte en het papier met water-lijntjes van de eerste leveranties maakte plaats voor een homogeen velijnpapier en voor geribbelde, zachte en harde soorten papier. Die worden allemaal door specialisten verzameld, maar een eenvoudige kollektie kan eigenlijk alleen de voornaamste kleurennuances bevatten.

De oranje-rode kleur van de 3 d zegel bleef redelijk konstant, maar het paars van de 6 d waarde moet moeilijk te reproduceren zijn geweest, want latere drukken vertonen vele variaties.

In maart 1854 verlaagde het Rijks-Gouvernement het transatlantisch tarief tot 8d sterling (=10 pence Canadees) voor brieven tussen Engeland en Canada, met Britse schepen, via Boston of New York, en tot 6 d sterling ($7\frac{1}{2}$ pence Canadees) voor brieven van Quebec of Halifax rechtstreeks.

Op de nieuwe 10d zegel stond het portret van Jacques Cartier, de Franse ontdekker van de Sint Laurens Rivier. De kleur was blauw en de plaat bevatte 120 zegelbeelden. De haast waarmee deze zegels werden gedrukt, veroorzaakte een aantal verkeerde inzettingen. De Canadese Postmaster General bestelde deze zegels op 13.11.1854 en de eerste partij werd al op 22 december van New York verzonden.

Op 23 maart 1857 verzocht het Post Departement de drukkers schriftelijk, de plaat van de 12d zegel te laten vervallen en naar Toronto op te zenden. In plaats daarvan bestelde het een nieuwe zegel, met dezelfde tekening, maar van 6d sterling of $7\frac{1}{2}$ d Canadees,

die in groen moest worden gedrukt. Ook dit werd een plaat van 120 stuks, met tweemaal een imprint (drukkersmerk) op elke rand.

Een interessante variëteit is de imprint rechtsonder, die dubbel werd ingewalst, en die dus ook dubbel is afgedrukt.

Het papier was met de hand gemaakt, maar aanzien er slechts één oplage van 100.000 zegels werd gedrukt is er niet veel variatie in te vinden.

In juni 1857 bestelde het Departement een $\frac{1}{2}$ penny zegel, waarop het hoofd van Koningin Victoria moest komen, zoals het op de toen gangbare Britse zegels stond.

Deze werden aangemaakt en de eersten werden afgeleverd op 20 juli. De plaat had weer 120 beelden en de kleur was een rose tint, die varieerde van bleek tot heel sprekend.

Deze zegel was bedoeld voor kranten en drukwerken in binnenland en naar de U.S.A., voor brieven binnen de stad, besteld van uit het postkantoor waar ze waren gepost (zg. drop-letters), voor soldatenbrieven tegen gereduceerd tarief, voor het aantekenrecht van 1 penny, en als aanvullingswaarde voor hogere tarieven.

De Postautoriteiten hadden in het buitenland postzegels gezien, die langs een rij gaatjes konden worden afgescheurd. Eerste informatie daarover aan de drukkers leidde niet tot ideeën, maar in mei 1858 lieten de drukkers weten, dat zij een geschikte machine konden krijgen in Amerika, en ze deden meteen maar prijsopgaaf van dit werk. De machine werkte volgens het rotatie-principe en perforeerde de vellen in de eerste gang in één richting. Nadat de afstand tussen de wielen op de goe-

de maat was gebracht, konden de perforaties in de andere richting worden aangebracht.

De machine was uitgerust met 11 paar wielen, zodat vellen van 10 zegels breed konden worden geperforeerd. Men besloot met de $\frac{1}{2}$, 3, en 6d zegels te beginnen en de platen werden zodanig verkleind, dat er 100 zegels in het formaat 10 x 10 mee konden worden gedrukt.

Bij deze eerste machine had de perforatie een variërende maat, gemiddeld 10.6 à 10.7, en de eerste op die manier geperforeerde zegels waren die van $\frac{1}{2}$ d. Deze kwamen op 1 december 1858 in de verkoop. De 3d en 6d volgden begin januari 1859. Dat zijn de vroegste data die op correspondentie met officieel getande zegels kunnen voorkomen.

(Verkregen door bemiddeling van de heer S., vertaling Van Herk).

- - o o O o o - -

Nog eens: "Geen levenden op USA zegels"

Zie bladzijden 132 en 133

Het interessante artikel van Agé eindigt met "Wel is er eens een nog levende Amerikaan op een buitenlandse zegel gekomen". Dat "eens" is volgens mij: "zeer vele malen". Hier zijn enkele voorbeelden:

Philippijnen 1948: Generaal Douglas McArthur

" 1960: President Eisenhower

Paraguay 1962: Ruimtevaarders Carpenter, Glenn en Shepard

" 1965: President Lyndon Johnson,

Liberia 1973: Marc Spitz, zwemkampioen.

Zo zijn er nog honderden voorbeelden, aldus:

G.D.

En G.D. heeft het grootste gelijk van de wereld, aldus de Redactie!

(CANADA'S EERSTE POSTZEGEL)

A.P. Benjaminsen

Voor het ontwerpen van de eerste Canadese postzegels viel de keuze van de PMG (Postmaster General) op Sandford Fleming, een ontwerper die zich samen met William Leather als tekenaar en landmeter in Toronto had gevestigd. Zie afbeelding A, op bladzijde 205.

Fleming legde na verloop van tijd een twaantal ontwerpen aan de Postminister voor: één voor de 3 pence en één voor de 12 pence.

Merkwaardig genoeg waren de tekeningen vrijwel gelijk. Het hoofdmotief was een bever, de "Castor Canadensis", en dit motief was bijzonder goed gekozen. Immers, in de 16de en 17de eeuw had de beverhuid in dit gebied de rol van kontant geld vervuld en deze nijvere diersoort was diensgevolge ten nauwste verbonden met de Canadese handel.

Het ontwerp van de "3 pence" werd door PMG James Morris goedgekeurd, en de order voor het drukken van de oplage van 250.000 zegels werd gegeven aan de firma Rawdon, Wright, Hatch & Edson, te New York. Deze drukkerij vervaardigde al postzegels voor de U.S.A.-posterijen en drukte ook bankbiljetten en obligaties voor de Canadese Regering.

De drukkerij bood aan, het graveren en het aanmaken van de plaat gratis te verrichten. James Parson, een employé van de firma, werd aangewezen als graveur.

De prijs voor het drukken van de zegels werd bepaald op 20 dollarcent per duizend zegels. In de overeenkomst tussen de drukkerij en de Canadese regering werd tevens bepaald dat de drukplaat op 7 april 1851 gereed zou zijn. Op 5 april werd een eerste proef van de drukplaat naar Canada verzonden. In een begelei-

dende brief deelde de drukkerij mee, dat nog diezelfde dag de plaat zou worden gehard en dat bij ontvangen goedkeuring op 8 april met het drukken van de zegels kon worden begonnen. De stalen drukplaat bestond uit 200 zegels, verdeeld over 2 vel-delen, elk van 10 x 10 zegels. De afstand tussen de zegels bedroeg 2 millimeter.

Op 15 april 1851 werden de eerste 100.000 zegels bij de Canadese postadministratie afgeleverd. Op 21 april maakte de PMG aan het publiek bekend dat de zegels van 23 april af bij de plaatselijke postkantoren verkrijgbaar zouden zijn. Tegelijkertijd ontvingen de directeurs van de postkantoren de volgende instructies: de zegels moesten ongedig worden gemaakt met een speciaal stempel. Was't stempel echter nog niet ontvangen, dan moest met inkt de letter X over de zegels worden aangebracht.

Men zou verwacht hebben dat de datum van 23 april 1951 zou worden aangegrepen voor het uitgeven van een herdenkingszegel ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan der Canadese postzegel. Dit was echter niet het geval; de herdenkingsserie, met daarbij op de hoogste waarde - de 15 cent - een reproductie van de "3 penny bever" van 1851, kwam pas op 24 september 1951 uit, ter gelegenheid van de internationale expositie "Capex", die van 21 tot 29 sept. in Toronto werd gehouden.

(Dit gedeeltelijke artikel werd overgenomen uit het Maandblad Philatelie van aug. 1968. Om toestemming werd verzocht. Red.)

- - o o O o o - -

Nogmaals een oproep: WIE KAN ONS HELPEN AAN OPGAVEN VAN USA-INVLOEDEN OP POSTZEGELS VAN ANDERE LANDEN?

("DAMES GAAN VOOR")

Aan bovenstaand, misschien al wat ouderwets gezegde, heeft de redaktie tot nu toe weinig of geen aandacht besteed. Dat was onjuist, want er is zowel door Canada als door USA wél eer bewezen aan het schone geslacht. Op vrij veelzijdige wijze, menen wij.

CANADA

(Voorzover bekend werden Lyman Catalogusnummers achter de namen vermeld).

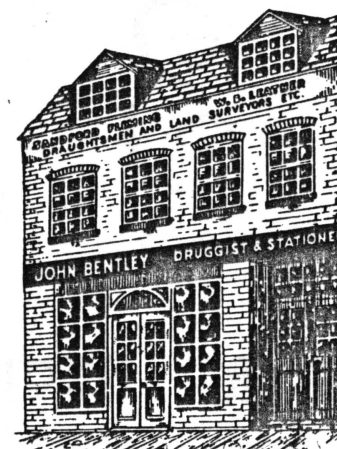
Hier zou men al een flink aantal zegels kunnen samenbrengen van de koninginnen Victoria, Mary (George V), Elizabeth (George VI), de prinsessen Elizabeth en Margret en vooral de huidige koningin Elizabeth II (afb. blz. 208). Een enkele maal is een verpleegster geëerd: Jeanne Mance (615, zie pagina 208). Marguerite Bourgeoys (660) was een sociaal werkster. Als uitvoerend kunstenaar werd de zangeres Emma Albany geëerd in 1980.

Aan zaligverklaring van vrouwen is de Can. Post niet voorbijgegaan. In 1978 Mère d'Youville (768) en in 1981 Katari Tekakwitha en Marie de l'Incarnation.

Bij de schrijfsters heeft de Indiaanse dichteres Emily P. Johnson (392) de oudste papieren (100e geboortedag). Hetzelfde feit was aanleiding voor de uitgifte waarmee Nellie Mc Clung (622 en p. 208) haar zegelbeeld kreeg. Sinds 15 mei 1975 staart schrijfster Lucy M. Montgomery (658) ons peinzend aan van de aan haar gewijde postzegel.

In 1981 was er een primeur, want toen kwam er een blokje van 4 zegels uit met "Voorvechtsters van Vrouwenrechten". Dat waren de dames Idola Saint Jean, Louise McKinny, Emily Stowe en Henrietta Edwards.

Vervolg op p. 209

Afbeelding A

MONTREAL

Afb. 1

PAID

Afb. 3

Afb. 2

Afb. 4

3

Afb. 5

MONEY-LETTER

Afb. 6

REGISTERED

Afb. 7

MORE TO PAY

Afb. 8

Too Late

Afb. 9

WAY

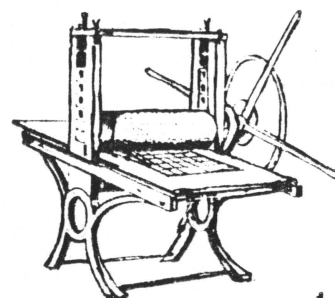
Afb. 10

FORWARDED

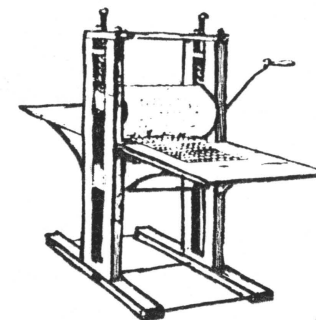
Afb. 11

ADV= NOT CALLED FOR

Afb. 12

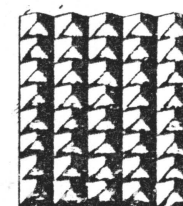
1

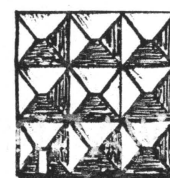
2

3

4

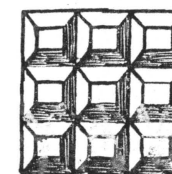

5

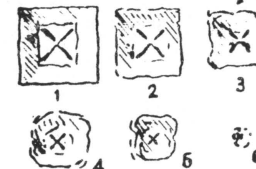
NOK

SVELLEN ONDER GRILL
GEVEN ALS GRILLS

7

6

POSTZEGELS VAN DE GRILL

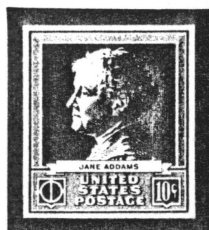
306

959

1051

878

1487

769

C 68

615

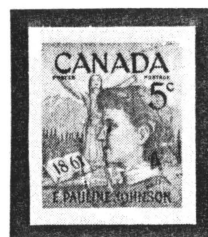
1436

471

622

392

Vrouwenfiguren vindt U bij de mooie series van de Indiaanse en Inuit uitgiften der jaren 1972 - 1980.

Ook op Sportzegels dragen dames een steentje bij. Dan kunt U nog "Vrouwen als symboliese figuren" vinden, o.a. op de Lyman-nrs.: 209, 274, 301, 355, 380, 396, 398, 434, 435, 475, 488, 492, 619, 643 en 659.. U.S.A.

Voorzover bekend zijn de Scott nummers tussen haakjes achter de namen vermeld.

Elk mens begint zijn leven als baby. Dat deed Virginia Dare (796) in 1587 op het eiland Roanoke, Virginia, als eerste blankgeborene in Noord-Amerika.

De Indiaanse prinses Pocahontas (330) was de eerste Indiaanse vrouw, die met een zegel vereeuwigd werd.

Een koningin op U.S.A.-zegels verwacht men niet. De enige is Isabella van Spanje op een zestal Columbuszegels (234/36/38/41/43/44). "Staatsvrouwen" kunt U wel vinden, met name Martha Washington (306, afb., 556, 805), Eleanor Roosevelt (1296), Francis Perkins van 10.4.1980 en Dolly Madison van 20.5.1980. Van Sociaal werk noemen wij de dames Juliet G. Low (974), en Moina Michael (977) die de nu nog bekende Klaprozendag introduceerde. Van de sektor Opvoedkundigen de baanbreeksters Francis C. Willard (872) en Jane Adams (878, en afb. blz. 208).

Voorvechtsters der Vrouwenrechten kunt men in de USA al vroeg tegen. De volgende dames hielpen geschiedenis maken: Susan B. Anthony (734, 1051, afb. p. 208), Elizabeth Stanton, Carrie Chapman Catt, Sybil Ludington en Harriet Tubman (959, afb.), die dat ieder op haar eigen manier deden en veel respect verdienen.

Schrijfsters doen zich ook gelden. Hier kun-

nen wij vinden: Louisa May Alcott (862), de dichteres Emily Dickinson (1436, afb.), novelistte Willa Cather (1487, afb.), en een postzegel voor Edith Wharton verscheen op 5.9.80.

In de "Ere-hal" der Dames Dokters en Verpleegsters ontmoeten wij o.a. Clara Barton (967), stichtster USA Rode Kruis, Dr. Elisabeth Blackwell(1399), Clara Maass(1699), die haar leven gaf om een remedie tegen de Gele koorts te vinden. Op 31.5.'80 een zegel ter ere van Emily Bissell, die veel en goed werk deed bij de T.B.C.-bestrijding, en dan op 27.6.'80 een postaal gedenkteken voor de beroemde invalide Helen Keller en haar lerares Anne Sullivan.

Ook de luchtvaart kent zijn vrouwelijke pioniers t.w. Amelia Earhart(C 68, afb.) en recent een LP-zegel voor Blanche Stuart Scott.

Naast op schilderijen afgebeelde vrouwen zijn er nog "Vrouwen als Symboliese Figuren". Een eerste verkenning leerde ons al de volgende nrs. kennen: 702, 736/37 en 754, 897, 908, 989, 1004, 1022, 1082, 1087, 1093, 1100, 1112, 1149, 1152, 1190, 1198, 1199, 1316, 1406, 1438, 1455, 1717 en 1788. Deze beknop-te opgave heeft zeker niet de pretentie volledig te zijn, maar toch werden al een honderd zegels aangegeven, die in 10 à 12 categorieën zijn onder te brengen.

Welk DAMESLID van onze Vereniging (mag ook een man zijn!) wil eens proberen, dit thema intensiever te beschrijven?

A. van Hulst

- - o o 0 o o - -

(U.S.A.-POSTZEGELS VAN DE GRILL)

De koopkracht van de dollarcent moet in de jaren na de Amerikaanse Burgeroorlog niet gering zijn geweest. Tot die conclusie zou men komen als men ziet met welke ingewikkelde bedenksels men het "schoonmaken" van de

postzegels, met het doel ze opnieuw te gebruiken, dacht te voorkomen.

Aan de andere kant moet het vaak verleidelijk zijn geweest zich op die manier ten koste van Tante Pos te verrijken, want zij bond de kat wél op het spek! Aan heel veel kleine postkantoren stelde zij geen stem-pels ter beschikking en dus werden daar de postzegels met de pen ongeldig gemaakt. En de gebruikte inkt was niet zo moeilijk te verwijderen.

Heel wat patenten werden verleend op uitvindingen, die beoogden dit misbruik onmogelijk te maken. Wij willen wat nader ingaan op U.S.-Patent Nummer 70.147, dat op 22 oktober 1867 werd verleend aan Charles P. Steel uit Brooklyn, N.Y.

De Idee

De kern van zijn uitvinding lag in het aanbrengen van een inpersing in reliëf in het papier waarop de zegels zouden worden gedrukt: een "grill". De papiervezels werden daardoor gebroken, zodat ze de stempelinkt beter zouden opzuigen. Bovendien zouden de zegels bij het afweken uiteenvallen. De gom moest vóór het grillen worden aangebracht, anders zouden de geopende vezels weer dichtvloeien. Het bedrukken moest na het grillen gebeuren, nadat het papier weer was vlak-gestreken of op de stapel door zijn eigen gewicht weer platgedrukt was. Het beste effect zou bereikt worden door op de zegels een gedeelte onbedrukt te laten.

De methode was volgens Steel ook nog goedkoper dan het gebruik van speciale papier-soorten die het schoonmaken van zegels onmogelijk moesten maken.

Merkwaardig is, dat over de manier waarop de grill in het papier werd geperst alleen heel oppervlakkige beschrijvingen bewaard

zijn gebleven, en geen enkel ooggetuigenverslag. Niemand weet hoe de grillpersen er precies hebben uitgezien en geen museum ter wereld heeft nog een exemplaar.

Steel zelf vond het nadrukkelijk overbodig om nader in te gaan op de te gebruiken apparatuur. De idee was voor Steel kennelijk belangrijker dan de uitvoering ervan. Vaag duidde hij twee methoden aan: persing van het papier tussen reliëfplaten, of tussen reliëfrollen. Jammer genoeg heeft hij geen tekening gemaakt. Dat zou het bestuderen van de grill wel wat makkelijker hebben gemaakt.

De apparatuur

In oude beschrijvingen is nogal eens sprake van een "lead bed", een loden onderplaat, en daaruit zou men kunnen opmaken, dat althans de oudste grills werden geperst met een toestel, dat voornamelijk bestond uit een rol en een onderplaat. Voor deze theorie spreekt ook, dat de grills gewoonlijk "recht" op de zegels staan, met hun zijkan-ten evenwijdig aan de randen van de zegels. Bij gebruik van twee rollen zouden vermoede-lijk "scheve" afdrukken ontstaan zijn. Men vermoedt, dat men misschien wel bestaande drukpersjes heeft omgebouwd tot grillpers, of dat men ze daarvoor geschikt heeft ge-maakt met verwisselbare onderdelen. Zie de illustraties op pagina 207.

Afb. 1 toont een handpers voor het maken van proefdrukken, zoals die kan zijn ver-anderd in een grillpers. Hierbij moet de onderplaat met het erop gelegde vel papier onder de rol door hebben gelopen. Afbeel-ding 2 geeft een andere mogelijkheid: een machine met twee rollen, nl. de eigenlijke grillrol, die op de tekening zichtbaar is, en een persrol, die er vlak onder tegenaan

liep en die de vellen, aangevoerd over de plaat, tegen de grill-rol perste, net als bij een wringer. De plaat diende hier al-leen voor aan- en afvoer van de vellen. De persrol zou bedekt zijn geweest met een laag meegevend materiaal, zoals leder of rubber.

De grillrol draaide niet dòòr, zoals een rotatiepers doet. Dat maakt men op uit de vondst van de zgn. "continuous marginal grills", ook "end roller grills" genoemd. Zo'n grill (afgebeeld in het Vademecum p. 48) loopt aan één kant over de hele leng-te van de zegel door, en altijd links of rechts, nooit boven of onder. Zij zijn al-leen gevonden op zegels van de buitenste verticale linker- of rechterrij van de vel-len, en nooit er middenin. Hieruit maakt men op dat die grill werd ingeperst door een doorlopende rij puntjes, die zich be-vond aan het eind van de grillrol, en die niet bedoeld was om in het papier te wor-den geperst maar om ervoor te zorgen, dat het papier precies goed onder de rol werd geplaatst. Deze rij puntjes liep over de lengte van de rol, en niet rond de cylin-der. De vellen werden zijdelings ingevoerd en als dat niet zorgvuldig gebeurde ont-stond een "end roller grill". Zou de rol continu hebben rondgedraaid dan zouden er beslist end roller grills zijn gevonden op zegels uit het midden van het vel.

Het is niet waarschijnlijk dat de grillpers door een motor werd aangedreven. Hij werd met de hand bediend.

Het naadje van de kous zullen wij hoogst-waarschijnlijk nooit te weten komen. Het patent werd verleend op de idee en niet op een kant-en-klare machine.

Volgens de Scott Catalogus werd de eerste

zegel met een grill uitgegeven op 13 augustus 1867 (Sc. 79), volgens anderen vijf dagen eerder. De patent-aanvraag was toen nog in behandeling, want pas op 22 oktober werd het patent verleend. Een jaar later, op 11 augustus 1868, verkocht de uitvinder het aan de National Bank Note Company, die op dat moment contractdrukker van de U.S. postzegels was.

Proefdrukken en officiële uitgiften

De grill komt voor in zegels, uitgegeven tussen 1867 en 1870. De eerste experimenten werden vermoedelijk gedaan in mei 1867.

Uit die periode zijn van de 3 cents 1861 vier imprintblokken van 12 zegels bewaard gebleven, die over het hele oppervlak gaatjes vertonen zo groot als speldeprikken, die circa 1 mm uit elkaar staan. Op drie ervan staan de puntjes naar boven, op één naar beneden. Het gaat hier om "essays", proeven, en niet om werkelijk uitgegeven zegels. Deze grill is bekend als de "pin-point grill". Hij wordt soms ook "music-box grill" genoemd, misschien omdat het patroon doet denken aan de geperforeerde papieren rol, die in speeldozen wordt gebruikt.

Er zijn experimentele grills bekend in velerlei vorm: schildjes, sterren, kruisen enzovoorts, maar die zijn nooit in officiële zegels geperst.

Het is trouwens moeilijk genoeg om, wat de grills betreft, duidelijk onderscheid te maken tussen "essays" en echte postzegels. De kenners zijn het op dit punt over bepaalde catalogusnummers niet eens. Er zijn nogal wat verschillende vormen bekend van de grill. Men onderscheidt deze

met de hoofdletters A t/m J, en Z. Behalve de Z klopt de chronologische volgorde waarschijnlijk aardig goed. Daarover straks. In de Scott Catalogus vinden we de volgende officieel uitgegeven zegels met grill:

A	79	80 ⁺	81 ⁺	De met een + aangegeven zegels zijn zeer kostbaar: er zijn slechts weinig ex. van bekend. Een o duidt op twijfel of ze echt zijn uitgegeven.		
B	82 ⁺					
C	83					
D	84	85				
E	86	t/m	91			
F	92	t/m	101			
G	112	t/m	122			
H	134	t/m	144			
I	134	t/m	138			
J	156 ^o	t/m	163 ^o	165 ^o	178 ^o	179 ^o
Z	85A ⁺	85B	85C	85D ⁺	85E	85F ⁺

De grills van A tot en met Z

De A-grill, de oudste op een officiële zegel, loopt — net als de eerste experimentele grills — over de hele zegel door. Hij werd ingeperst met een rol, waarin rijen pyramidevormige putjes waren gegroefd, op de manier zoals in afb. 3 is weergegeven. De rol werd op het papier geperst, dat met de latere beeldzijde naar boven op een bed van kneedbaar lood lag. Dit lood werd in de putjes geperst, en zo ontstond in het papier een wafel-effect. Op de achterzijde ontstond een lijnenrooster, op de voorzijde omhoogstaande puntjes.

Dit type grill wordt het vrouwelijke genoemd, of ook wel de "biscuit grill" vanwege het wafeleffect. Hiertoe behoren ook de B- en de C-grill die hieronder nog aan de orde komen.

Al gauw bleek dat de "all over" grill het papier te zwak maakte voor praktisch gebruik. Een vierkante inch werd als 't ware in 31 x 31 = 961 stukjes verdeeld. Boven-

dien liep de grill nog over de perforatie heen, waardoor bij het uitscheuren uit het vel vaak erg rafelige tandingen ontstonden. Daarom werden van de A-rol gedeelten weggevild tot de diepte van de putjes, en wel zò dat er rechthoekjes van 13 x 16 mm overbleven, die natuurlijk nog steeds de biscuit-vorm hadden, voor elke zegel één, en los van de perforaties. Zo ontstond de C-grill, die alleen voorkomt op Sc. 83 en op essays.

Bij het afvijen of "trimmen" van de A-rol liet men aan het eind ervan een strip putjes ongemoeid. Die bleef over de lengte van de rol aanwezig, en van dié strip stammen de "end roller grills".

De B-grill is een levend raadsel. Er is slechts één exemplaar bekend, dat met nr. 82 is opgenomen in de Scott Catalogus. Die zegel is of was in het bezit van de firma Scott! Velen betwijfelen of hij officieel werd uitgegeven. Zij zijn van oordeel, dat de B-grill is veroorzaakt door onvolgende wegvijlen van de A-rol. Vooral bij de posities 99 en 100 van de ontstane C-rol zou dit verschijnsel zich hebben voorgedaan. Enkelen geloven zelfs, dat de B-grill rondweg een vervalsing is.

Het "biscuit"-procédé voldeed niet helemaal. Men wilde naar een kleiner grilloppervlak, om de stevigheid van de zegels niet aan te tasten. Men ging er dunner papier voor gebruiken en men vervaardigde grillrollen, waar de pyramidevormige puntjes in reliëf opstonden. Het papier werd daarmee beter gepenetreerd. Zie afb. 4.

Dit type wordt de "mannelijke" grill genoemd, en soms ook de "cross grill" omdat hij kruisvormige breukjes in het papier

veroorzaakt. Hiertoe behoren de D, E, F, G, H, I, J en Z-grills. De pyramides hadden zelden een scherpe spits. Als regel eindigden ze bovenaan in een "nok", (zie afbeelding 5). Bij de D, E en F-grills lopen deze nokken in de lengterichting van de zegel. Soms is dat moeilijk herkenbaar, het best nog bij de buitenste rij puntjes. Het is zeer wel mogelijk, dat de E- en de F-grill werden geperst met een getrimde D grillrol.

De E-grill is gevonden in zegels met de wat fletse kleur, die karakteristiek voor de "droge" druk is, maar ook in exemplaren met de fraaiere kleur van de "natte" druk. Men leidt hieruit af, dat men rond mei 1868 ertoe overging, het (natte) papier eerst te bedrukken, dan te gommen en dan pas van een grill te voorzien.

Velen zien de E-grill als de eerste, die niet meer experimenteel was. Het was de eerste grill, die in een drukkerscontract was vastgelegd.

Aangezien de Z-grill nog in "droog" gedrukte zegels voorkomt, gelooft men dat het officiële gebruik ervan in de tijd tussen die van de D- en de E-grill is gelegen. De Z-grill werd overigens pas laat ontdekt, en vanwege de onbekende factoren met de letter Z gedoopt. Niet met X of Y, want dan had men kunnen denken dat het op de vorm van de grill-inpersing sloeg.

De Z-grill is vooral te herkennen aan de "nokken", die niet zoals bij de D, E en F-grill in de lengte-richting van de zegel lopen maar in de breedte-richting. Er zijn overigens ook essays bekend met deze Z-grill.

De F-grill is bijna zeker met een getrimde E-rol aangebracht. Men verkleinde het

formaat van de grill, om het papier beter te kunnen doordringen. Praktisch alle zegels met een F-grill zijn gedrukt op dun, hard papier. Hoewel de F-grill ook vaak de "9 x 13" wordt genoemd, zijn lang niet alle inpersingen inderdaad 9 x 13 mm groot. De G-grill is uitsluitend te vinden in de serie van 1869, Sc. 112-122.

De H- en de I-grill komen alleen voor in de door de National Bank Note Company gedrukte serie van 1870, Sc. 134-144, en wel de H- in alle waarden, de I- alleen in de 1, 2, 3, 6 en 7 cents. De H en I zijn nooit samen in één paar gevonden, zodat men aanneemt dat er twee verschillende rollen zijn gebruikt. Vermoedelijk waren dit getrimde oude E- en F-rollen. De inpersingen zijn vaak heel vaag. Er bleven dikwijls maar weinig puntjes zichtbaar, meestal in het midden van de grill. In strippen en blokken komen overigens goede en slechte inpersingen naast elkaar voor. De mindere kwaliteit is wellicht ook ontstaan, doordat men enkele vellen tegelijk door de pers haalde. Het onderste vel kreeg dan op zijn best wat puntjes (zie afbeelding 6).

De 1870-serie moest contractueel van een grill worden voorzien maar het Ministerie stelde er blijkbaar geen hoge eisen meer aan. Er kwamen tenminste steeds meer zegels zonder grill van de pers. Langzaamaan geraakte de grill in onbruik. Eigenlijk erkende men daarmee dat het procédé een mislukking was geweest.

In 1884 bouwde de American Bank Note Co. zijn grillrollen om tot papiervernietigers. Er werden messen opgezet, waarmee de voor het passeren van de New York- en Brooklyn-brug gebruikte tickets werden vernietigd.

Toch is er nog een J-grill! In 1876 experimenteerde de Continental Bank Note Co., die toen contractdrukker was, weer met een grill. Er werd een rol vervaardigd, waarvan een afdruk in een vel blank papier bewaard is gebleven. Een verhaal wil, dat er naar aanleiding van een rechtszaak over opnieuw gebruikte schoongemaakte zegels, opdracht werd gegeven van elke waarde van de lopende serie 1000 stuks te grillen en naar Washington te sturen. Geen mens kon zeggen of die in circulatie kwamen! Er zijn maar zeer weinig exemplaren van gevonden. De Catalogus vermeldt ze wel, maar velen twijfelen aan de authenticiteit van deze zogenaamde "Continental grill", type J. De pyramides zijn "truncated", ofwel afgeknot, zoals afb. 7 toont. De J-grill meet 7 x 9½ mm en heeft 10 x 12 puntjes.

Variëteiten

Heel kort nog iets over variëteiten, die door produktiefouten bij het grillen ontstonden:

- de "double grill": tweemaal geperst papier. De grills vallen meestal over elkaar heen.
- de "triple grill": idem, doch dan drie keer door de grillpers gehaald.
- de "split grill": door onjuist centrereren zijn hierbij 2 grills elk gedeeltelijk in de zegel geperst. Komt horizontaal vaker voor dan verticaal.
- de "quadruple split grill": de dubbelgesplitste grill, waarbij 4 grills elk ten dele op de zegel terecht kwamen.
- de "end roller grill", die reeds onder de loep werd genomen.

Zie voor illustraties van de split grills bladzijde 48 van ons Vademecum.

- de "creased paper grill": aangebracht in gevouwen papier. Zeer zeldzaam!

- de "inverted grill": is met puntjes die naar de verkeerde kant opstaan. Meestal als gevolg van een vouw en niet van ver-keerd-om inleggen van het papier.

Valse grills

Natuurlijk bestaan er heel wat vervalste grills. De meeste valse grills zijn gevonden op de Sc. nrs. 79, 142 en 143.

Voor het herkennen hiervan enkele tips:

- Vaak heeft men zegels van de American Bank Note Co. van een grill voorzien. Die is altijd vals. De "American" heeft nooit zegels met een grill aangemaakt.
- Ook op Continental-zegels worden wel nagemaakte National-grills gevonden. Ook die zijn altijd zonder meer vals!
- Vindt U een grill in op zacht papier gedrukte zegels, kijk dan twee keer. Vaak zijn dat vervalsingen.
- Let op het aantal puntjes, maar ook op de ruimte tussen de puntjes.
- Wees op Uw hoede als de grill zeer scherp in het papier staat. Echte exemplaren hebben zo'n mooie grill maar zelden!
- Vergelijk met andere exemplaren die de zelfde grill hebben.
- Koop nooit zo maar dure "grills"!

Tip

Om een grill beter zichtbaar te maken is een bad in benzine vaak een goed middel.

Een andere methode is de volgende: neem een zacht potlood, maak daarmee een vakje zwart op een stukje papier, haal Uw vinger erover en breng voorzichtig het zwart van Uw vinger over op de rugzijde van de zegel, die U op een plat vlak hebt gelegd.

A. van Herk

. - - o o o 0 o - -